

Kort graag...

In deze rubriek willen we de lezer laten kennismaken met de landbouwattachés. Veel lezers hebben telefonisch contact en dan is het leuk de persoon die je aan de telefoon hebt, op een andere manier te leren kennen.

12 Vragen aan Patricia de Vries, Landbouwrapraad in Praag, met als werkgebied Tsjechië en Slowakije.

Het LNV-bureau Praag op een zeer koude winterse dag op bezoek bij de staatsstoeterij Kladruby; v.l.n.r. Carla Stoet, Patricia de Vries en Marek Soph.

Wat staat er op uw visitekaartje?

Patricia M.B. de Vries, LNV-raad, met Tsjechië en Slowakije als werkgebied. Standplaats is de prachtige stad Praag, waar ik op het LNV-bureau samenwerk met Carla Stoet en de Tsjechische technisch assistent Marek Soph.

Wat heeft u het meest verwonderd bij de kennismaking met uw werkterrein?

Dat de cultuurverschillen met een relatief nabijgelegen land als Tsjechië in sommige opzichten net zo groot of zelfs groter kunnen zijn dan met een ver weg gelegen 'exotisch' land als Brazilië, mijn vorige post. Dat verwacht je eigenlijk niet zo.

Wat is op uw werkterrein de grootste gemiste kans?

Dat we bij veel uit de toetreding voortvloeiende samenwerkingsprojecten helaas vaak nee moeten verkopen vanwege capaciteitsgebrek aan Nederlandse zijde.

Wat moet iedereen weten over het land waar u werkt?

Dat de landen in Centraal- en

Oost-Europa weliswaar veel overeenkomsten vertonen, maar zeker geen eenheidsworst zijn. Zo is hier – in tegenstelling tot bijvoorbeeld Polen – de landbouw zeer grootschalig. Deze sector neemt bijna 'industriële' vormen aan. Nergens is de collectivisering destijds zo ver doorgevoerd als in het voormalige Tsjecho-Slowakije. Met name hier werd een belangrijk deel van het voedsel voor de voormalige USSR geproduceerd.

Wat moet je nooit doen in het land waar u werkt?

Je ondoordacht in een zakelijk avontuur storten. Aan het zaken doen hier zitten vele haken en ogen, zeker als men wil gaan investeren.

En wat juist wél?

Bier drinken in een duistere kroeg in Tsjechië en wijn drinken op een zonnig terras in Slowakije.

Wat is het toppunt van plezier in uw werk?

Dat het bijzonder veelzijdig en afwisselend is, je eigenlijk nooit precies weet wat de dag voor je in petto heeft en daarbij allerlei mensen ontmoet. Bovendien werk je in een ander land, dus andere cultuur. Dat ik van twee landen de toetreding tot de EU en de aanloop hiertoe beroepshalve van dichtbij heb mogen meemaken, is vanzelfsprekend een bijzondere ervaring geweest.

Noem tenminste één dagelijks terugkerende bezigheid?

Met de vier honden wandelen in het bij ons huis nabijgelegen natuurgebied of langs de rivier de Moldau. Ongelooflijk wat een

rust en natuurpracht men op tien minuten afstand van Praag (nog steeds) kan vinden.

Wat is uw grootste irritatie?

Dat ik de taal niet spreek. Ik doe wel een poging, maar het leren van een eerste Slavische taal is bepaald niet eenvoudig. Ook de rijstijl van de Tsjechen en de drommen toeristen in het centrum van Praag irriteren me bij tijd en wijle.

Aan u de keuze: meer of minder regelgeving, en welke wet of regel zou volgens u onmiddellijk op de helling moeten?

Minder, zeker als men de naleving ervan toch niet kan controleren. In het lijstje van 'afschaffen graag' scoort de Tsjechische regel dat men bij een botsing de auto(s) moet laten staan zoals ze staan totdat de politie komt, erg hoog. De politie laat soms urenlang op zich wachten, met als gevolg dus een grote verkeerschaos.

Wat mist u het meeste van Nederland?

Eerlijk gezegd niet zo heel veel. Niet dat ik iets op Nederland tegen heb, maar werken en wonen in een ander land, een andere cultuur, is wat mij betreft een verrijking waar ik mij heel goed bij voel. Oké dan, wat wel altijd vast op het menu staat als ik in Nederland ben is één broodje (kalfs)kroket, een keer Indonesisch eten en vele liters karnemelk. Aan de 'knedlíky' (Knoedels-Red.) waag ik me niet.

Uw sleutelwoord voor de toekomst?

Positief blijven en je niet gek laten maken.

Vriesverse rozen uit Afrika

Bij een bloementransport van 23°C zijn de bloemen 10% minder waard.

Belastingvoordelen, goede klimatologische en geografische omstandigheden, gunstige kredietfaciliteiten, goedkope arbeid en lage grondprijzen. De Afrikaanse bloementeel, met name die in Oeganda en Ethiopië, biedt goede kansen voor Nederlandse investeerders. Er zijn echter ook kanttekeningen te plaatsen.

Oeganda is op dit moment qua grootte de vijfde Afrikaanse exporteur van gesneden bloemen. Van de productie gaat 70% naar de Nederlandse veilingen. Het is de bedoeling dat de bloemenexport in 2010 drie keer zo groot is als nu, aldus Keith Henderson, directeur van de Uganda Flower Exporters Association (UFEA). 'Alleen zo kunnen wij overeind blijven in een steeds competitievere markt.' Henderson was één van de sprekers op een seminar van het ministerie van Landbouw,

Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) over de Afrikaanse bloementeel. Dat vond plaats in de marge van de International Horti Fair, die begin november werd gehouden in de Amsterdamse RAI. 'Wat zijn de kansen en knelpunten voor de bloementeel in Afrika?', was de centrale vraag tijdens het seminar.

Gekookte bloemen

Wat Oeganda betreft, is het één en ander te verbeteren op het gebied van het transport

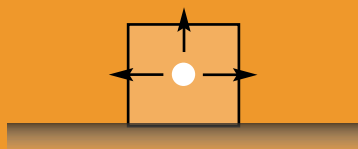
van de bloemen naar Nederland, zo bleek uit het verhaal van consultant Jeroen van der Hulst. In opdracht van LNV en UFEA onderzocht Van der Hulst of het mogelijk is de waarde van Oegandese rozen te vergroten door de zogenoemde 'koelketen' te verbeteren. Bloemen doen 24-96 uur over de route van Oegandese kweker naar Nederlandse veiling, legde Van der Hulst uit. De temperatuur van de bloemen stijgt voortdurend tijdens dit transport. Geregeld ontstaan hierdoor kwali-

Oeganda Rapport 'Cool Chain Audit'

In opdracht van directie Industrie en Handel en in samenwerking met de Uganda Flower Exporters Association is een Engelstalig rapport verschenen: 'Cool Chain Audit' door Jeroen van der Hulst. Het is een interessant rapport met handige tips en waardevolle informatie voor alle bloemenexporterende landen. Een samenvatting van het rapport is digitaal verkrijgbaar. Geïnteresseerden kunnen contact opnemen met mw. Lia Luijkx-Visser van de directie Industrie en Handel. Tel: 070- 378 4119. E-mail: a.p.luijkx-visser@minlnv.nl.

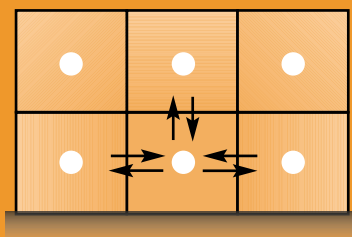
Heat dissipation varies in storage situations

Situation 1 Cold store 2°C

Note: A single box in a cold store can release its own heat into the surrounding cold air

Situation 2 Cold store 2°C

Note: A number of closely packed boxes insulate each other and the heat produced naturally by the flowers steadily raises the temperature

Bron: Cool Chain Audit, Uganda, november 2004

teitsproblemen als gebogen stengels, bloemen die vroegtijdig opengaan en 'gekookte bloemen'. Ook plantenziekte Botrytis treedt sneller op bij hogere temperaturen. Het gevolg is grote financiële schade voor de kwekers.

Van der Hulst doet in zijn onderzoek een groot aantal aanbevelingen om dit soort schadeposten te voorkomen. Het opslaan en transporteren van de bloemen in een constante temperatuur van 2°C is hier een voorbeeld van. Verder hamert de consultant

erop dat de dozen met bloemen zó worden opgeslagen en vervoerd, dat de koele lucht overall goed kan circuleren. Het minimaliseren van de tijd dat de dozen met bloemen op een pallet staan voor luchttransport, is een andere aanbeveling. De Oegandese kwekers blijken gevoelig voor de suggesties van Van der Hulst. 'De vertrektemperaturen bij de kwekers zijn de laatste maanden al met 50% afgenomen. De inzet van UFEA heeft hierbij zeker een rol gespeeld. Deze organisatie zorgt dat ondernemers sneller dingen van elkaar overnemen.'

Desgevraagd liet Van der Hulst weten dat er op transportgebied ook in Nederland nog het nodige te verbeteren valt: 'Een kweker veranderde recent van transporteur. De bloemen kwamen vervolgens terecht op een plek waar het 18° Celsius was. Een schade van 2.000 euro door kwaliteitsverlies was het gevolg.'

Ethiopië

Girma Birru, de Ethiopische minister van Handel en Industrie, vertelde over de toekomststrategie voor de bloementeel in zijn land. In Ethiopië zijn de omstandigheden voor vooral de rozenteelt erg gunstig, zoals de grote hoogte van het voor deze teelt bestemde gebied rondom hoofdstad Addis Ababa, het gunstige klimaat en de beschikbaarheid van land en goedkope arbeid. Bovendien zijn investeerders bereid geld in Ethiopië te steken. Ze willen namelijk niet al hun kaarten zetten op bijvoorbeeld Oeganda of Kenia. Op dit moment zijn vijf farms in productie. Daar moeten er binnen afzienbare tijd vijftig bijkomen. Ondernemers leasen het land voor dertig jaar van de staat. Hiervoor zijn ook Nederlanders in de markt.

Volgens Niek Bech, projectmanager van adviesbureau DHV Water, is water een knelpunt. 'Investeerders moeten zich realiseren dat er geen oppervlaktewater in het hoogland is tijdens het droge seizoen', aldus Bech. 'Ze zijn dus grotendeels afhankelijk van grondwater en het opvangen en opslaan van regenwater. De wateropbrengst van de putten neemt echter vaak af na verloop van tijd.' Bech voorzag de Ethiopische overheid van enkele adviezen: een betere spreiding van de bedrijven, de introductie van watervergunningen, meer investeringen in onderzoek en opleiding, en meer diversificatie (naast rozen ook andere bloemen en fruit). Bech raadt ondernemers onder andere aan in te zetten op een efficiënt gebruik van grondwater. Ook moeten ze aandacht besteden aan het inbedden van de kassen in het landschap. Dat kan bijvoorbeeld door het planten van bomen.

Ethiopische minister van Handel en Industrie (midden) op bedrijfsbezoek (foto: Hans Akerboom)

‘In Ethiopië zijn zeer gunstige omstandigheden voor de rozenteelt’